

TÜRK DÜNYASININ ENTEGRASYONU VE BÖLGESEL GÜÇ DENGELERİNE YANSIMALARI

İlaha KHANTAMIROVA

Analiz No : 2026 / 24

01.06.2026

Türk Devletleri Teşkilatının (TDT) Gayriresmî Zirve Toplantısı, 15 Mayıs 2026 tarihinde Kazakistanın Türkistan şehrinde gerçekleştirildi. Türkiye, Azerbaycan, Özbekistan ve Kırgızistan, Kazakistan, cumhurbaşkanlarının yanı sıra gözlemci ülke statüsündeki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin de temsil edildiği zirve kapsamında TDT Dışişleri Bakanları Konseyi toplantısı da yapıldı.

Yapay Zekâ ve Dijital Kalkınma temasıyla düzenlenen zirvede dijital dönüşüm, teknoloji alanında iş birliği, ekonomik yatırımlar, Orta Koridor ve onun temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirilen Zengezur Koridoru gibi başlıkların yeniden gündeme taşınması, Türk dünyasının yalnızca kültürel değil aynı zamanda stratejik ve jeopolitik hedefler doğrultusunda hareket ettiğini göstermektedir^[1].

Bu yılki zirve için Türkistan şehrinin seçilmesi, Türk dünyasının ortak tarih, kültür ve medeniyet mirasının vurgulanması açısından önem taşımaktadır. Türkistan yalnızca tarihî bir şehir değil, aynı zamanda Türk halklarının ortak hafızasını ve medeniyet birikimini temsil eden önemli bir semboldür. Bu bağlamda zirvenin burada gerçekleştirilmesi, Türk devletleri arasında mevcut olan ortak kimlik bilincinin yeniden canlandırılması ve güçlendirilmesine yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilir.

Son yıllarda Türk devletleri arasında artan toplantılar, ekonomik ve stratejik iş birlikleri ile karşılıklı destek açıklamaları, TDTnin yalnızca kültürel bir platform olmanın ötesine geçerek Avrasyada jeopolitik öneme sahip bir yapıya dönüşmeye başladığını göstermektedir. Dolayısıyla, Türk devletleri arasındaki yakınlaşmanın jeopolitik etkileri ise bölgesel aktörler açısından farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Rusya açısından bakıldığında, Türk devletlerinin güçlenen ilişkileri Moskovanın Orta Asya üzerindeki geleneksel etkisinin azalması anlamına gelebilir. Bunun yanı sıra Rusya, TDTnin güçlenmesini zaman zaman Batı destekli bir jeopolitik proje olarak yorumlamaktadır. Özellikle Orta Koridorun Rusyanın kuzey-güney ulaşım hatlarına alternatif oluşturması,

ekonomik ve stratejik açıdan Moskovada rahatsızlık yaratmaktadır.

Nitekim Rus akademik ve siyasi çevrelerinde, Türkiyenin NATOya katılımından sonra pan-Türkist ideolojinin uluslararası politikada yeniden ideolojik araç olarak kullanıldığı[2], Türk dünyasının bütünleşme eğilimlerinin zamanla Pan-Türkist bir yapılanmaya dönüşebileceği ve bunun Rusyaya karşı Batı destekli bir çabanın temeli olabileceği[3] yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır. Batının pan-Türkizme destek verdiğini ima eden bu tür çalışmaların ortaya çıkması, Rusyanın Türk devletleri arasındaki iş birliğini belirli ölçüde kuşkuyla izlediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ancak pan-Türkizm kavramının tarihsel arka planına bakıldığında, günümüzde yapılan birçok değerlendirmenin tarihsel bağlamdan kopuk olduğu görülmektedir. Pan-Türkizm, 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devletinin zayıflama döneminde ortaya çıkan bir düşünce akımıdır. Özellikle Rus İmparatorluğu sınırları içerisinde yaşayan Türk halklarının kimliklerini ve kültürel varlıklarını koruma arayışlarıyla şekillenen bu fikir, dönemin pan-İslamizm ve Osmanlılık gibi ideolojik arayışlarına alternatif olarak gelişmiştir. Cumhuriyet döneminde ise daha çok kültürel bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir.

Bu nedenle bugün Türk devletleri arasındaki ekonomik, siyasi ve stratejik iş birliklerini doğrudan pan-Türkist tehdit olarak yorumlamak gerçeklikten uzak bir yaklaşım olarak görülebilir. Ortak tarih, kültür ve dil bağlarına sahip devletlerin iş birliği geliştirmesi, Avrupa Birliği örneğinde olduğu gibi uluslararası sistemde doğal bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

Türk devletleri arasında entegrasyonun güçlenmesi Çin açısından değerlendirildiğinde daha karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Bir taraftan Türk dünyasının güçlenmesi ve hassasiyet içeren Doğu Türkistan meselesi, Çin açısından belirli kaygılar yaratmaktadır. Diğer taraftan Çinin Kuşak ve Yol Girişimi kapsamında Orta Asya, Azerbaycan ve Türkiye ile geliştirdiği ekonomik ilişkiler, TDT coğrafyasını Çin için önemli bir ticaret ve ulaşım hattına dönüştürmektedir. Nitekim son yıllarda Çin ile Türk devletleri arasında ekonomik, ulaştırma, yatırım ve turizm alanlarında ilişkilerin arttığı görülmektedir.

Bölgenin bir diğer önemli aktörü olan İran da Türk devletleri arasındaki yakınlaşmayı dikkatle izlemektedir. Tarihî, kültürel ve dinî bağların yanı sıra İrandaki geniş Türk nüfusu da Tahranın bu sürece hassas yaklaşmasına neden olmaktadır. Özellikle Zengezur Koridoru, diğer adıyla TRIPP benzeri ulaşım projelerinin hayata geçirilmesi ihtimali, İran açısından bölgesel dengeleri değiştirebilecek gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra Türk devletleri arasındaki iş birliklerinde Türkiyenin merkezî rol üstlenmesi de İran ve Rusya tarafından dikkatle takip edilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, tarihsel devlet geleneği, askerî kapasitesi, diplomatik etkinliği ve ekonomik bağlantıları nedeniyle Türk dünyasının merkez aktörlerinden biri olarak görülmektedir. Bu durum yalnızca Rusya ve İran değil, aynı zamanda Batı açısından da dikkatle değerlendirilen bir gelişmedir. Çünkü Avrasyada siyasi, ekonomik ve stratejik açıdan etkili yeni bir Türk ekseninin ortaya çıkma ihtimali küresel güç dengelerini de etkileyebilecek potansiyele sahiptir.

Sonuç olarak, Türk devletleri arasında Sovyet sonrası dönemde yeniden güçlenen ilişkiler,

yalnızca kültürel değil aynı zamanda ekonomik, siyasi ve stratejik bir dönüşümün göstergesidir. Eğitim ve kültür alanlarında başlayan iş birlikleri bugün enerji, ulaştırma, teknoloji, savunma ve jeopolitik alanlara kadar genişlemektedir. Azerbaycanın Orta Asya ile Türkiye arasındaki bağlantı noktası hâline gelmesi, Orta Koridor projeleri ve kritik enerji hatları bu süreci daha da önemli kılmaktadır.

Bugün Türk devletleri; Türkiyenin siyasi ve kurumsal kapasitesi, Azerbaycanın enerji kaynakları ve ulaşım hatları, Orta Asyanın stratejik coğrafyası, İpek Yolu üzerindeki konumu ve kritik maden rezervleriyle birlikte değerlendirildiğinde küresel ölçekte önemli bir jeopolitik alan oluşturmaktadır. Ortak tarihsel hafıza, kültürel bağlar ve stratejik çıkarların birleşmesi ise Türk dünyasını gelecekte uluslararası siyasetin daha önemli aktörlerinden biri hâline getirebilir.

**Görsel: Anadolu Ajansı*

[1] Türk Devletleri Teşkilatı Gayriresmi Zirvesi yapıldı, 29 Mayıs 2026, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turk-devletleri-teskilati-gayriresmi-zirvesi-yapildi/3938418>

[2] Курочкин Руслан Владимирович, Идеи национального единства в мусульманском и тюркском мире: панисламизм, пантюркизм и пантуранизм в сравнении, Мифологемы пантюркизма и безопасность России и Евразии в XXI веке, Москва, 2025, 67.

[3] Moscow Worried by Rise of Pan-Turkism Across Central Asia, 29 Mayıs 2026, <https://jamestown.org/moscow-worried-by-rise-of-pan-turkism-across-central-asia/>

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: KHANTAMİROVA, İlah. 2026. "TÜRK DÜNYASININ ENTEGRASYONU VE BÖLGESEL GÜÇ DENGELERİNE YANSIMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 24. Haziran 01. Erişim Haziran 29, 2026. <https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/TURK-DUNYASININ-ENTEGRASYONU->

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır